ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

•

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויצא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כ

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק״

כפר חב״ד ב׳

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושבע לבריאה

שנת המאה לגאולת כ״ק אדמו״ר (מוהריי״צ) נ״ע

לזכות

החיילת ב״צבאות השם״ **ליאל חנה** תחי׳

נולדה למזל טוב ביום י״א מ״ח ה׳תשפ״ז

ולזכות אחותה

החיילת ב״צבאות השם״ **שושנה רוזא** תחי׳

לרגל יום הולדתה השישי לאויוש״ט,

ביום י״ג כסלו ה׳תשפ״ז

ולזכות אחותה

החיילת ב״צבאות השם״ **איידל** תחי׳

ולזכות הוריהם

הרה״ת ר׳ **זכרי׳** וזוגתו מרת **רבקה שרה** שיחיו **פיליפס**

*

נדפס ע״י ידידיהם

הרה״ת ר׳ **יוסף יצחק הלוי** וזוגתו מרת **גיטל רחל** שיחיו **שגלוב**

הי׳ שותף בהפצת עניני ״משיח וגאולה״!!!

להקדשות ולפרטים נוספים:

טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)

אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
http://www.torah4blind.org
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
http://www.torah4blind.org

וישב

א. „שוכב עליה" – „קיפל .. כל ארץ ישראל .."

בפרשתנו יש פירוש רש"י, אשר במבט ראשון נראה, שרש"י העתיק פירוש זה (כמעט אות באות) מן הגמרא, אך לאחר עיון בדיוקי לשון רש"י רואים, שרש"י מתכוון לדבר אחר לגמרי.

על הפסוק[1] „הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך" אומרים חז"ל בגמרא[2]: הארץ אשר אתה שוכב עליה... מאי רבותיה (וכי[3] ארבע אמות משכבו הבטיחו לתת לבניו[4] – רש"י)? אמר רבי יצחק מלמד שקפלה הקדוש־ברוך־הוא לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו (כדי[5]) שתהא נוחה ליכבש לבניו (כד' אמות של משכבו[3] – רש"י).

רש"י בפירושו על התורה מצטט את המילים „שוכב עליה" ומפרש: קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו.

לדברי המפרשים[6], מתכוון רש"י להשיב לאותה שאלה המוזכרת בגמרא – „מאי רבותיה" – ומתרץ, כבגמרא, ש„קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו", והחידוש – „רבותיה" – של ההבטחה הוא – „שתהא נוחה ליכבש לבניו" (בדיוק כשם שקל לכבוש „ד' אמות של משכבו").

אך יש להבין:

א) כיון שאפילו בפירושו לגמרא צריך רש"י להוסיף את ההסבר, על לשון הגמרא – „שתהא נוחה ליכבש לבניו – „כד' אמות של משכבו", הרי בודאי ובודאי שהוא צריך היה להוסיף הסבר זה בפירושו לתורה, אשר נכתב, כאמור מספר פעמים (גם) עבור בן החמש למקרא[7]?

ב) אם הקושי בפסוק הוא „מאי רבותיה" (כיצד ייתכן לומר שהקב"ה הבטיח ליעקב רק „ד' אמות של הארץ) – אין מובן: רש"י צריך היה לצטט מן הפסוק גם את המילים „הארץ אשר אתה שוכב עליה"[8], כי הקושי כאן איננו במילים „שוכב עליה" כשלעצמן, אלא בכך, ששטח הארץ „אשר אתה שוכב עליה" הוא קטן מאד – ד' אמות?

מכך מובן, שלפי פשוטו של מקרא, ולכן גם אצל רש"י, אין קושי כפי שאלת הגמרא „מאי רבותיה", אלא הוא מתרץ קושי המתעורר על המילים „שוכב עליה" בלבד. וכן את הענין „שתהא נוחה ליכבש לבניו" אין לומדים מגודל שטח „הארץ אשר אתה שוכב עליה", אלא מן המילים „שוכב עליה" עצמן.

ב. האם יש צורך בנס כדי לרמוז?

בעצם הפירוש „רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו" יש להבין:

הניסוח בגמרא הוא „קפלה הקדוש־ברוך־הוא... (כדי) שתהא נוחה ליכבש לבניו". אך רש"י (משנה ו)מוסיף „רמז לו[9] שתהא נוחה...". ההבדל ביניהם בפשטות הוא: משמעות הניסוח „(כדי) שתהא נוחה ליכבש לבניו" היא, שהענין

1) פרשתנו כח, יג.
2) חולין צא, ב.
3) כ"ה בהגהת הב"ח שם. רא"ם פרשתנו כאן.
4) ראה גם זהר פרשתנו (קנו, רע"א): וכי ההוא אתר בלחודוי אבטח לי' קב"ה דהא ארבע אמין או חמשא הוו ולא יתיר.
5) כ"ה בדק"ס חולין שם בשם „כל הכ"י" (וראה לקמן הערה 9). וראה לקמן בפנים סעיף ב ויו"ד.
6) ס' הזכרון, רא"ם, גו"א, באר מים חיים (לאחי המהר"ל), דבק טוב ועוד.

7) בכו"כ דפוסי רש"י שלפנינו, נדפס בסוגריים „כד' אמות שזה מקומו של אדם" (ובדפוסים אחדים נדפסו התיבות „כד' אמות" בלי סוגריים). אבל בדפוס א'* דרש"י ובכל כת"י רש"י שתח"י (לבד א') ליתא תיבות אלו.
8) כמו בגמרא, שמעתיק גם תיבות אלו.
9) כ"ה בדפוסי רש"י שלפנינו ובדפוס שני דרש"י*, אבל בדפוס ראשון דרש"י וכת"י רש"י שתח"י תיבות אלו ליתא (ובכמה כת"י – „כדי שתהא כו". ראה לעיל הערה 5).

*) בצילום דפוס שני שתח"י נתוספו תיבות אלו על הגליון.
*) בצילום דפוס שני שתח"י, תיבות אלו מוקפות בסוגריים ומעל השורה הוגה „כדי".

הרי מובן, שעתה נמצאים כבר במצב בו הגוף הגשמי ואפילו גשמיות העולם כבר נתבררו ונזדככו לגמרי, והרי הם „כלי" מוכן לכל האורות והענינים הרוחניים, כולל ובעיקר – אורו[2] של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה.

. . . **והדבר היחיד שחסר הוא – שיהודי יפקח את עיניו כדבעי, ויראה איך הכל כבר מוכן לגאולה!** יש כבר את ה„שולחן ערוך", יש כבר את הלויתן ושור הבר ויין המשומר[3], ויהודים כבר יושבים סביב השולחן – „שולחן אביהם"[4] (מלך מלכי המלכים הקב"ה), יחד עם משיח צדקנו (כפי שכתוב בספרים[5] שבכל דור ודור ישנו „א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח"), ובדורנו נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר; ולאחרי ארבעים שנה מאז הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר יש כבר גם „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"[6];

כעת צריך רק להיות, שיפתחו את ה„לב לדעת", ויפקחו את ה„עינים לראות", ויפתחו את ה„אזנים לשמוע", ועד"ז – לנצל את כל רמ"ח האברים ושס"ה הגידים הגשמיים – נוסף על לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אברים[7] ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים[8]) – ללימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל – ללמוד בעניני הגאולה, באופן שזה יפתח את הלב והעינים והאזנים – ושיבינו, יראו וירגישו בפשטות ממש בגשמיות העולם – את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, וללמוד תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי', שכל זה כבר ישנו מן המוכן, צריך רק לפקוח את העינים ואז יראו זאת!

. . . גם מנהג ישראל אשר הולך ומתפשט בזמננו זה ללמוד עניני גאולה ועניני משיח, כדי להתכונן ולהכין אחרים עוד יותר להגילוי של הגאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

כנגד רמ"ח אברים[7] ושס"ה מל"ת כנגד שס"ה גידים[8]) – אויף לימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות וקיום הוראות רבותינו נשיאינו, כולל – לערנען וועגן עניני גאולה, אין אַן אופן אַז דאָס זאָל אויפעפענען דעם לב ועינים ואזנים – מ'זאָל פאַרשטיין, זען און הערן בפשטות ממש אין גשמיות העולם – די גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, און לערנען תורתו של משיח (פנימיות התורה) באופן של ראי', וואָס דאָס אַלץ איז שוין דאָ מן המוכן, מ'דאַרף נאָר אויפעפענען די אויגן וועט מען עס זען!

. . . אויך דעם מנהג ישראל וואָס איז הולך ומתפשט בזמננו זה – צו לערנען עניני גאולה ועניני משיח, בכדי זיך און אַנדערע נאָכמער צוגרייטן צו דעם גילוי פון דער גאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

(משיחות ש"פ ויצא, ט' כסלו תשנ"ב)

◈ ◈ ◈

הענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – הגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, כפי שדובר פעמים רבות לאחרונה, שעתה כבר סיימו את כל הענינים וצריך רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש.

. . . על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – שע"פ סימני חז"ל (במסכת סנהדרין, במדרשים ובכ"מ) נמצאים כבר בשלב הגאולה ממש,

וכמדובר כמה פעמים לאחרונה, שלאחר הריבוי המופלג של מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט לאחר עבודתם של רבותינו נשיאינו . . עד לעבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – כבר סיימו את כל הבירורים,

כולל גם הבירור של „עשו הוא אדום"[1] . . הרי עשו כבר נתברר לגמרי, כפי שרואים זאת גם בהנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) של אוה"ע המתייחסים ל„עשו הוא אדום", בדרך מלכות של חסד (והנהגה זו מתפשטת גם בעוד מדינות, כפי שראו ורואים בפרט לאחרונה) –

7) מכות כג, סע"ב.

8) זח"א קע, ב.

של „קפלה הקב"ה..." גרם שיהיה "נוחה ליכבש...". אבל "רמז לו שתהא..." פירושו, שהקב"ה רמז וגילה ליעקב דבר אשר יארע בעתיד, שהכיבוש אכן יהיה באופן של „נוחה".

יש להבין: מדוע משנה רש"י מן הגמרא? ולכאורה להיפך: לפי דברי הגמרא, שהענין של „קפלה הקדוש־ברוך־הוא..." גרם לכך „שתהא נוחה..." מובן הצורך בנס הקיפול. אך כדי לרמוז ליעקב על העתיד די בהודעת העתיד, כמסופר לפני כן לגבי אברהם – באמצעות דיבור וכדומה[10]. מדוע יש צורך לשם כך בנס, ובמיוחד נס גדול כל כך, אשר אין לו אחיזה בטבע, „לקפל" את כל ארץ ישראל מתחת לארבע האמות של יעקב[11]?!

ג. במדרש – להראות בעלות יעקב על ארץ ישראל

לכאורה ניתן לתרץ: לפי הפשט קשה לומר, שהענין של „קיפל הקדוש־ברוך־הוא... תחתיו" (של יעקב), יגרום לפעולה של „נוחה ליכבש לבניו" (דורות רבים לאחר מכן)[12]. ולכן מסביר רש"י שזהו רמז בלבד. אך נשארת השאלה – הרי

10) ראה פרש"י לך (טו, ט־יז) כו"כ רמזים.

11) כמו ששקו"ט במפרשי רש"י (גו"א, משכיל לדוד, באר יצחק ועוד) איך אפ"ל נס כזה (וביאורם – אינם כפשוטו (ע"ש), ולא נרמזו כלל ברש"י. ואכ"מ).

בחזקוני עה"פ, שכל זה הי' בחלום – אבל כמדובר כמה פעמים לשון פרש"י עה"ת הוא לכל לראש כפשוטו (כמובן לבן חמש) – היינו שקיפל כפשוטו ואמירת שוכב עלי' הי' בחלום.

12) בתו"ח חולין שם מפרש, דזה שנוחה ליכבש כו' הוא מפני שיעקב קנה א"י ע"י שקפלה תחתיו (וראה גם צרור המור וצפע"נ עה"ת פרשתנו עה"פ) ובמילא לא יהי' מקום לקטרוג כו' – ע"ד מ"ש ברשב"ם (ב"ב ק, א) במחז"ל גבי אברהם (הובא לקמן בפנים סעיף ד) –

אבל ע"ד הפשט לא מסתבר לומר שזה שידע יעקב שלשעה קיפל הקב"ה כו' פעל באופן טבעי שלא יערערו האומות כו' כו"כ דורות לאח"ז (ובפרט את"ל שכ"ז הי' בחלום, כבהערה הקודמת) [וגם בנוגע להילוך אברהם בארץ כו' שברשב"ם שם – ע"ד הפשט לא מסתבר לומר שעי"ז נעשה נוחה ליכבש לבניו (ובפרט את"ל שלא קנה אברהם א"י ע"י הילוכו זה – ראה לקמן הערה 33), שלכן לא הביא רש"י זה בפירושו עה"ת, כדלקמן בפנים שם].

הודעת עתידות נעשית על ידי דיבור. ולא עביד הקדוש־ברוך־הוא נס לחנם*[12].

גם אין מובן: תוכנו של הפירוש „קיפל הקב"ה..." מובא גם במדרש[13], אך שם הסיום (איננו „שתהא נוחה ליכבש לבניו". אלא „כאינש דאמר מן תחות רישא דידך" (=כאדם האומר: מתחת לראשך) – כלומר, בכך מסר הקב"ה ליעקב את הבעלות על ארץ ישראל[14].

מדוע, אפוא, הסביר רש"י, ש„קיפל הקדוש־ברוך־הוא..." היה רמז „שתהא נוחה ליכבש לבניו", עם הקושי הכרוך בכך, כדלעיל, ואינו מסביר (כפירוש המדרש), שהיה זה כדי להראות את בעלותו של יעקב עצמו על ארץ ישראל – „מן תחות רישא דידך"?

ד. „קום התהלך" – הוכחת בעלות על ארץ ישראל

והתמיהה על כך אף חזקה יותר: גם לגבי אברהם נאמר בגמרא[15], שהסיבה לציווי[16] „קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה" היא „כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו". אך שם אין רש"י מביא זאת. ומובן, שהענין של „נוחה ליכבש לבניו" באמצעות פעולתו של האב קשה לקבלו בדרך הפשט[17].

והמטרה של „קום התהלך בארץ" היא פשוטה (עד אשר רש"י אינו צריך כלל להסביר זאת בפירושו), שאברהם יבצע פעולה של הליכה בכל מקום ובכל אופן שהוא חפץ ואף אחד לא יפריע לו, כמעשה בעל־בית, פעולה שתוכיח את בעלותו על ארץ־ישראל (וכדלהלן סעיף ז).

ומדוע, אפוא, אין רש"י סובר שפעולה של

*12) ראה דרשות הר"ן דרוש ח הקדמה הא'. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 126 ואילך (ועוד).

13) ב"ר עה"פ (פס"ט, ד).

14) שמותזקת בידו כדבר המונח תחת ראשו (ראה יפה תואר השלם ורד"ל לב"ר שם. וראה לעיל הערה 12).

15) ב"ב ק, א (כדעת רבנן).

16) לך יג, יז.

17) ראה לעיל הערה 12.

„קיפל הקדוש־ברוך־הוא...״ אצל יעקב היא הוכחה לבעלותו על ארץ ישראל, כפירוש המדרש, אלא מפרש „רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו״[18]?

ה. „הארץ אשר אתה רואה״ – סימן בלבד

ההסבר לכך הוא:

בפשוטו של מקרא אין מקום מלכתחילה לשאלת הגמרא „מאי רבותיה״, כי המילים „אשר אתה שוכב עליה״ – באות לבאר את המילה „הארץ״ – בה״א הידיעה: אודות איזו ארץ מדובר, הארץ אשר אתה שוכב עליה „לך אתננה ולזרעך״[19] (ואינן אמורות רק לגבי השטח המצומצם שעליו שכב יעקב).

משום כך אין רש״י מתעכב (גם) על הנאמר לפני כן[20] לגבי אברהם „כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה...״, ואשר עליהן מתעוררת השאלה בדומה לשאלה שלעיל[21]: ביכולתו של אדם לראות שטח מצומצם ומוגבל בלבד[22] מתוך ארץ ישראל[23], ובמיוחד כאשר זוהי ארץ הרים ובקעות[24]. ומהי אפוא משמעות ההבטחה „הארץ אשר אתה רואה לך אתננה״[25]?

ואף אם נאמר, שאברהם עמד על הר גבוה[26] ויכול היה לראות שטח גדול ביותר – „צפונה ונגבה וקדמה וימה״[27] – בכל זאת, עדיין דחוק ביותר לומר, שהוא יכול היה לראות משם את כל ארץ ישראל לגבולותיה.

אלא, בדרך הפשט אין זו שאלה מלכתחילה. כי המילים „הארץ אשר אתה רואה״ אינן באות להגביל את שטח הארץ שאתננה, שיינתן רק השטח שאברהם רואה, אלא זהו סימן בלבד איזו ארץ תינתן לו – הארץ הנראית (כללית), לפניך.

ו. „אשר אתה שוכב״ – הוכחת בעלות יעקב על הארץ

אלא, השאלה המתעוררת על הפסוק, אשר עליה מתכוון רש״י להשיב, היא: לשם מה בכלל צריך היה הקב״ה להוסיף סימן לארץ ישראל (על־ידי המילים „שוכב עליה״). די היה אילו אמר, כנאמר במספר מקומות[28] „הארץ הזאת לך אתננה...״[29]?

אצל אברהם מובן מדוע אמר לו הקדוש־ברוך־הוא „שא נא עיניך... הארץ אשר אתה רואה...״, כפי שנהוג להראות מתנה שחפצים לתתה, כדי שיכיר את הדבר שניתן לו.

אך מה מוסיפות המילים „אשר אתה שוכב עליה״?

לכן מסביר רש״י: „קיפל הקדוש־ברוך־הוא כל ארץ ישראל תחותיו״ – במילים „הארץ אשר אתה שוכב עליה״ לא התכוון הקדוש־ברוך־הוא לתת סימן לארץ, כבמילים „אשר אתה רואה״ הנאמרות לגבי אברהם, אלא זהו סימן לבעלותו

18) בתו״ח חולין שם משמע שמפרש דהיינו הך, כי זה שנוח ליכבש לבניו הוא מפני שע״ז קנה יעקב א״י (כנ״ל הערה 12) – אבל (נוסף על הנ״ל הערה 12) מזה גופא שרש״י (והש״ס) מדגיש נוחה ליכבש לבניו, מוכח, שהו״ע בפ״ע. וראה יפה תואר (השלם) לב״ר שם.

19) כמ״ש ביפה תואר (השלם) לב״ר שם (הועתק בעץ יוסף לע״י חולין שם). וראה גם ספורנו עה״פ (ודלא כמ״ש בבאר יצחק לרש״י כאן). ולהעיר גם מב׳ הגירסאות בת״א כאן א) „שרי עלה״ ב) „שכיב עלה״.

20) לך יג, טו.

21) כמו שהקשה בזהר פרשתנו (קנה, סע״ב) – ובהמשך לזה מקשה (עד״ז) עה״פ „הארץ אשר אתה שוכב עלי״ דפרשתנו (כנ״ל הערה 4).

22) בזהר שם: תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי. וראה הנסמן בניצוצי זהר שם.

23) שהיא ת׳ פרסי על ת׳ פרסי (רש״י שלח יג, כה).

24) עקב יא, יא.

25) ברש״י ויחי (מט, כו) „ולא הראהו אלא א״י בלבד״, ומשמע לכאורה שהקב״ה הראהו (בדרך נס) כל א״י (וראה גם אוה״ח לך שם).
אבל – אינו. כי מזה גופא שעל אתר לא פי׳ שהי׳ בזה נס (וראה אוה״ח לך שם, שהי׳ נס ע״ד קפיצת הדרך ומה שקיפל כו׳ תחתיו), מוכח שהי׳ ענין טבעי (ולהעיר מרש״י ברכה לד, א ואילך). וברש״י „ולא הראהו אלא א״י בלבד״ לא נחית אלא לומר, ש„כל הארץ אשר אתה רואה״ היא רק א״י, ולא – חו״ל. וק״ל.

26) ראה לך שם (ג־ד) „וילך גו׳ אל מקום גו׳ בראשונה״ – והרי מקום המזבח „בראשונה״ הי׳ „ההרה״ (לך יב, ח).

27) לך יג, יד.

28) ראה לך יב, ז. טו, ז. שם, יח. ועוד.

29) ראה עד״ז יפה תואר שם. משכיל לדוד כאן.

שוין פאַרענדיקט אַלע בירורים,

כולל אויך – דעם בירור פון „עשו הוא אדום״[1] . . איז עשו שוין אינגאַנצן נתברר געווָארן, ווי מ׳זעט עס אויך אין דער הנהגה בזמן הזה (בגלות אדום) פון די אוה״ע וואָס שטאַמען פון „עשו הוא אדום״, בדרך מלכות של חסד (און אַזוי ווערט נתפשט די הנהגה אין נאָך מדינות, ווי מ׳האָט געזען און מ׳זעט בפרט לאחרונה) –

איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז איצטער האַלט מען שוין באַ דעם מצב אַז דער גוף הגשמי און אפילו גשמיות העולם איז שוין אינגאַנצן נתברר ונזדכך געווָארן, און איז אַ „כלי״ מוכן אויף אַלע אורות ועניני רוחניים, כולל ובעיקר – אורו[2] של משיח צדקנו, אור הגאולה האמיתית והשלימה,

. . . און די איינציקע זאַך וואָס פעלט איז – אַז אַ איד זאָל אויפענענען זיינע אויגן כדבעי, וועט ער זען ווי אַלץ איז שוין גרייט צו דער גאולה! מ׳האָט שוין דעם „שולחן ערוך״, מ׳האָט שוין דעם לויתן ושור הבר ויין המשומר[3], און אידן זיצן שוין באַם טיש – „שולחן אביהם״[4] (מלך מלכי המלכים הקב״ה), צוזאַמען מיט משיח צדקנו (ווי עס שטייט אין ספרים[5] אַז בכל דור איז דאָ „א׳ מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח״), ובדורנו נשיא דורנו כ״ק מו״ח אדמו״ר, און נאָך ארבעים שנה פון הסתלקות כ״ק מו״ח אדמו״ר האָט מען שוין אויך „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע״[6];

איצטער דאַרף נאָר זיין, כאמור, אַז מ׳זאָל אויפעפענען דעם „לב לדעת״ און אויפעפענען די „עינים לראות״ און אויפעפענען די „אזנים לשמוע״, און עד״ז – אויסנוצן אַלע רמ״ח אברים און שס״ה גידים הגשמיים – נוסף אויף לימוד התורה וקיום המצוות בכלל (רמ״ח מ״ע

1) וישלח לו, א.

2) זח״ג לד, ב. הובא ונת׳ בלקוטי לוי״צ לזח״ג ע׳ ריט ואילך.

3) ראה ברכות לד, ב. ב״ב עה, א. ויק״ר פי״ג, ג. ועוד.

4) ברכות ג, סע״א.

5) פי׳ הברטנורא למגילת רות. וראה גם שו״ת חת״ס חו״מ (ח״ו) בסופו (סצ״ח). וראה שד״ח פאת השדה מע׳ האל״ף כלל ע׳. ועוד.

6) תבוא כט, ג.

הוספה
בשורת הגאולה

ז.

„ובאותו[1] הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה" . . ומעין זה גם ברגעי הגלות האחרונים – שגם כאשר „מלכיות מתגרות כו'", „מלך פרס מתגרה במלך ערבי . . וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים", נמצאים בנ"י במעמד ומצב של מנוחה ושלום, כיון שהקב"ה אומר להם „בני אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם", ו„מלך המשיח" – גואלן של ישראל – „עומד על גג בית המקדש . . ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם"[2].

(משיחות ש"פ ויצא, ז' כסלו תנש"א)

1) רמב"ם בסיום וחותם ספרו „משנה תורה".
2) יל"ש ישעי' רמז תצט.

נ.

דעם ענין שהזמן גרמא בדורנו זה ובזמננו זה – די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ווי געראדט מערערע מאָל לאחרונה, אַז איצט האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים און מ'דאַרף נאָר מקבל זיין פני משיח צדקנו בפועל ממש.

. . . על אחת כמה וכמה בדורנו זה ובזמננו זה – וואָס לויט די סימנים אין חז"ל (אין מס' סנהדרין, אין מדרשים ובכ"מ) האַלט מען שוין באַ דער גאולה ממש,

וכמדובר כמ"פ לאחרונה, אַז נאָך דעם ריבוי מופלג פון מעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות, ובפרט נאָך דער עבודה פון רבותינו נשיאינו . . ביז די עבודה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – האָט מען

של יעקב על הארץ[30], בדומה לנאמר אצל אברהם „קום התהלך בארץ", (כדלעיל סעיף ד).

ז. „קיפל..." – מהו החידוש לגבי יעקב?

אך אין די בכך, כי:

ההסבר, לפי הפשט, לכך שהקדוש־ברוך־הוא אמר לאברהם „קום התהלך בארץ", איננו משום שבכך מתחזקת הבטחתו של הקדוש־ברוך־הוא – „לך אתננה ולזרעך".

– בדרך הדרוש יש הבדל בין הבטחתו של הקב"ה כפי שהיא בכוח לבין יישומה ב„פועל"[31]. אך בדרך הפשט, כאשר הקב"ה מבטיח, אין ההבטחה זקוקה לחיזוק וקישור ל„פועל"[32] –

אלא היה זה לצורך אברהם: כדי שהבטחת הקב"ה „כי לך אתננה" תיקלט על ידו באופן שיוכל כבר להתנהג כבעל־בית בארץ, כאילו כבר נהייתה ארצו[33] – כאשר הוא מתהלך בארץ ישראל „לארכה ולרחבה" באופן חפשי, כבארצו שלו.

אבל בענייננו, לגבי יעקב, הקדוש־ברוך־הוא קיפל „כל ארץ ישראל תחתיו", ואילו יעקב לא פעל דבר כדי להוכיח את בעלותו, ואף אחד לא ראה ולא ידע זאת.

30) ואין רש"י צריך לכתוב זה בפירוש, כי זה מובן מאליו (וכמו שאין רש"י מפרש הטעם ד„קום התהלך בארץ" גבי אברהם).
31) ראה"ם כאן. וראה רמב"ן לך יב, ו. ועוד.
32) ראה גם חדא"ג מהרש"א חולין שם. וראה דרשות הר"ן דרוש ב'. ולהעיר מרש"י לך (טו, יח) אמירתו של הקב"ה כאילו היא עשוי'.
33) אף שעדיין לא ניתן לו הארץ, וכהמשך הכתוב „כי לך אתננה"* [ולהעיר שגם לדעת ר"א (ב"ב שם) קנה אברהם ע"י הילוכו לארכה ולרחבה רק מקום הילוכו (ולא – כל א"י)] – וע"ד מש"נ (לך טו שם) „נתתי את הארץ" – „כאילו היא עשוי'" (כנ"ל) – אף שלא היתה בזה נתינה בפועל, רק „כאילו כו'" (ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 218 ואילך).

*) משא"כ ע"ד ההלכה – ראה תיב"ע עה"פ. רמב"ן שם, טו. ובארוכה – פרשת דרכים דרוש ט. לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 101 הערה 16. וש"נ.

ויותר מכך: פעולה זו עצמה לא היתה באופן שהקב"ה אמר „שכוב עליה", אלא יעקב שכב מעצמו, „וישכב", ורק לאחר שיש מציאות של תחתיו, אז „קיפל הקב"ה...", ולאחר מכן „ויחלום...", ואז אמר לו הקדוש־ברוך־הוא „הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה...".

ומהו אפוא החידוש לגבי יעקב בפעולה של „קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו"[34]?

ח. ארץ ישראל שייכת לעם ישראל

לכך ממשיך רש"י ואומר „רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו": החידוש בהבטחת הקב"ה ליעקב לעומת ההבטחה לאברהם מתבטא בכך שהקב"ה נתן ליעקב בעלות על ארץ ישראל באמצעות „שוכב עליה" בלבד, ולא כאצל אברהם שהיה צורך ב„קום התהלך בארץ"[34]:

בהבטחה ליעקב התחדש, שכיבוש הארץ על ידי בניו ייעשה בקלות, ללא עמל. הסימן לבעלותו על ארץ ישראל ניתן באופן שאין הוא צריך לנקוט פעולה כלשהי, אלא לשכב על הארץ – „שוכב עליה" – ולקבל את ארץ ישראל מאת הקדוש־ברוך־הוא („קיפל הקדוש־ברוך־הוא כל ארץ ישראל תחתיו").

ולהעיר: כאן רואים כיצד דוקא הלימוד בדרך הפשט מגלה חידוש נפלא, לעומת דרשת חז"ל בגמרא:

לפי דברי הגמרא הללו יוצא, שהכיבוש באופן של „נוחה ליכבש לבניו" כרוך בכל זאת בטירחה ופעולה על ידי „בניו", ולפחות כטירחה הנדרשת לכיבוש ארבע אמות.

ואילו רש"י בפירוש על התורה מחדש, שגם טירחה מועטת זו לא תידרש מישראל בעת הכיבוש, אלא הוא יהא באופן של „שוכב עליה", ואף לפני כן, והקדוש־ברוך־הוא יבצע

34) ראה גם חדא"ג מהרש"א שם.

את כל הדרוש, כפי שאמר חזקיהו המלך „אני ישן על מטתי ואתה עושה"[35].

במילים פשוטות: די בכך שיהודי יהא „שוכב עליה", וכל האומות, שאותם צריך לכבוש, מודים שכל ארץ ישראל לגבולותיה היא נחלת עולם של עם ישראל, ושייכת להם ללא שום מלחמה וכדומה[36].

ט. ד' אמות – בחינת „יחידה"

בהסבר הדברים בפנימיותם יש לומר:

ידוע, שאדמו"ר האמצעי – בעל הגאולה והשמחה של י' כסלו[37] – מבאר במאמרו המפורסם „אתה אחד"[38], שבד' אמותיו של האדם מאירה דרגת היחידה שבנפש. משום שזהו „מקיף נעלה כל כך שאינו יכול לשרות על הגוף אפילו בבחינת „מקיף", ולפיכך מתפשטת דרגה זו בד' אמותיו של האדם, שזהו מקומו.

וזוהי המשמעות של „קיפל הקדוש־ברוך־הוא כל ארץ ישראל תחתיו" – בד' אמותיו של יעקב – אשר בכך הוא קשר את הבעלות על ארץ ישראל לדרגת היחידה של יעקב, וכתוצאה מכך, דרגת היחידה של כל אחד ואחד מישראל, כי כל הנשמות הן „בניו", כלולות ונובעות מנשמת יעקב[39].

וזו גם הסיבה לכך שפעולה זו הביאה לידי „שתהא נוחה ליכבש לבניו", עד אשר אצל ישראל יהא זה באופן של „שוכב עליה" והכל ייעשה מלמעלה כדלעיל. כי לגבי דרגת יחידה אין שום ניגוד[40], ולפיכך נעשה ה„בירור" מאליו ללא מלחמה, באופן של שלום[41].

י. כיבוש הארץ על ידי ישראל מובטח

ועוד ענין נפלא נוסף בפירוש רש"י על התורה לגבי דרשת חז"ל בגמרא:

בגמרא נאמר, שהטעם ל„קפלה הקדוש־ברוך־הוא..." היה „כדי שתהא נוחה ליכבש לבניו" – כלומר, שהקדוש־ברוך־הוא נתן על ידי כך כח בארץ ישראל, שלאחר תקופה מסויימת, אם יבואו בני ישראל לכבשה, ייעשה אז הכיבוש בקלות ו„לך אתננה ולזרעך" – הקדוש־ברוך־הוא יתן אותה, אך אין הבטחה על כך שיהודים אכן יבואו לכבשה.

וכיום ישנם יהודים אשר, לדאבוננו, צריך לשכנעם שכל ארץ ישראל לגבולותיה שייכת לעם היהודי בתור נחלת עולם.

רש"י פותח את פירושו לתורה[42] באמרו שרק אומות העולם יבואו לטעון „לסטים אתם..." ויותר מכך: כיון שתורת אמת אומרת מה צריכים לענות להם („כל הארץ של הקדוש־ברוך־הוא .. ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו"), מובן, שאם רק ישיבו מענה זה לאומות העולם כפי שצריך למסור את דבריו ושליחותו של הקדוש־ברוך־הוא, בתוקף המתאים, כך שיחושו שדברים אלו יוצאים מן הלב, יתבטל לגמרי ערעורם של אומות העולם.

והנה באים ר"ל יהודים וטוענים את ההיפך –

על כך מוסיף רש"י ומפרט בפרושו על התורה יותר מלשון הגמרא „רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו". הקדוש־ברוך־הוא רמז ליעקב,

35) איכ"ר פ"ד, טו.

36) ראה רש"י דברים (א, ח): אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה כו' (שמזה מובן שלעת"ל יהי' באופן זה). וראה גם רשב"ם ב"ב (הנ"ל הערה 12). משכיל לדוד כאן.

37) בו יצא ממאסרו בשנת תקפ"ז – ראה בפרטיות ס' התולדות אדמו"ר האמצעי (קה"ת) פרק ח.

38) קה"ת, תשכ"ה. וראה גם לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 244. וש"נ.

39) אגה"ק סי' ז (קיא, סע"ב).

40) לקו"ת תצא לז, ג. ובכ"מ.

41) ראה בארוכה שער התפלה לאדהאמ"צ ד"ה פדה בשלום פי"א־יב.

ועפ"ז יש לבאר שייכות דיום גאולת אדהאמ"צ (יו"ד כסלו) לפ' ויצא (שחל תמיד בסמיכות לפ' זו) – ע"פ הידוע (בית רבי ח"ב פ"ה בהערה) שגאולתו היתה בעת אמירת הפסוק (תהלים נה, יט – משיעור תהלים החדשי דיו"ד כסלו) „פדה בשלום גו'".

42) בראשית א, א. וראה משכיל לדוד כאן.

ועל ידי כך ל„בניו", שפעולה זו עצמה היא התעוררות ונתינת כח ותביעה לכבוש – כי הבריאה כולה מיוסדת על „כל מה שברא הקדוש־ברוך־הוא בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"[43], ועל־אחת־כמה־וכמה כאשר ה' רומז לו שהוא יחולל נס גדול וכו'.

ועוד יש לומר, שלפי פירוש רש"י המשמעות היא „שתהא..." – שאכן דבר זה יתקיים, הקדוש־ברוך־הוא רמז ליעקב עובדה ש„בניו" אכן יכבשו את ארץ ישראל בקלות.

43) שבת עז, ב.

כי „הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן[44], כולל את זאת, שכל היהודים יעמדו אף בהיותם עדיין „בגלותם" בתוקף אמיתי על בעלותם על כל ארץ ישראל לגבולותיה[45], „ומיד הן נגאלין"[44], על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש

(משיחת מוצש"ק פר' ויצא תשל"ט)

44) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

45) ועאכו"כ שלא יגרמו לזה, שתמורת ההכנה ל„תהא נוחה ליכבש לבניו", יהי' מצב ח"ו ש„תהא נוחה הארץ ליכבש לפניהם (נכרים ח"ו)" (רש"י ד"ה לספר – עירובין מה, א. שו"ע אדה"ז או"ח סשכ"ט ס"ו) – ע"י שיתנו עיירות הסמוכות לספר בידי נכרים, היפך פסק דין מפורש בשו"ע (או"ח שם) שאפילו דרישתם כניסה לשעה קלה לקחת קש ותבן – איסור פקו"נ דכל הארץ הוא.

לזכות

כ"ק אַדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז **יחי**, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יְחִי אַדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לְעוֹלָם וָעֶד